

Länsstyrelsen i Jönköpings län

Tillsynsvägleddningsplan

Planerad tillsynsvägleddning enligt miljöbalken
– Länsstyrelsen i Jönköpings län

■ Tillsynsväglädningsplan 2010-2013

Planerad tillsynsväglädningsplan enligt miljöbalken –
Länsstyrelsen i Jönköpings län

Meddelande	nr 2009:40
Referens	Länsstyrelsen, November 2009
Kontaktperson	Annelie Johansson, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Direkttelefon 036 – 39 50 72, e-post annelie.johansson@f.lst.se
Webbplats	www.lansstyrelsen.se/jonkoping
Fotografier:	Framsida, Henrik Jansson
ISSN	1101-9425
ISRN	LSTY-F-M—08/2940SE
Upplaga	70 ex.
Tryckt på	Tryckt på Länsstyrelsen, Jönköping 2009
Miljö och återvinning	Rapporten är tryckt på miljömärkt papper och omslaget består av PET-plast, kartong, bomullsväv och miljömärkt lim. Vid återvinning tas omslaget bort och sorteras som brännbart avfall, rapportsidorna sorteras som papper.

© Länsstyrelsen i Jönköpings län 2009

Förord

Tillsynsvägledning per definition är sådan tillsyn som består i uppföljning, utvärdering och samordning av den operativa tillsynen samt stöd och råd till de operativa tillsynsmyndigheterna. Tillsynsvägledning ska bedrivas regelbundet och systematiskt och främja en rättssäker, effektiv och likvärdig operativ tillsyn.

Tillsynen, både den operativa och den tillsynsvägläddande, ska säkerställa att miljöbalkens syfte om hållbar utveckling nås. En annan viktig målsättning med tillsynsvägläddningen är att stödja kommunerna i att ta fram strategier och arbetsformer som leder från en händelse- och utifrånstyrd tillsyn mot en ökad målstyrd tillsyn.

Regeringens uppdrag till länsstyrelsernas och de centrala myndigheterna att ta fram fleråriga tillsynsvägläddningsplaner är ett led i arbetet med att uppnå de nationella och regionala miljömålen samt att underlätta särskilt angelägna miljö- och hälsoproblem.

Beslut om fastställande av tillsynsvägläddningsplanen har fattats av länsråd Monica Flodström. Beslutet har föregåtts av information för Länsstyrelsens ledningsgrupp.

Länsstyrelsens tillsynsvägläddningsplan med tillhörande aktivitetsplan har utarbetats av representanter för Länsstyrelsens funktioner Miljöskydd, Förorenade områden, Naturtillsyn, Områdesskötsel och Lantbruksrådgivning. Samverkan har skett med Miljösamverkan f och kommunerna i Jönköpings län.

Jönköping 2009-11-12

Annelie Johansson
Miljö- och samhälls-
byggnadsavdelningen

Ola Broberg
Naturavdelningen

Lars Sandberg
Landsbygdsavdelningen

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Sammanfattning	5
Tillsynsvägledningsplan för Länsstyrelsen i Jönköpings län.....	6
Bakgrund.....	6
Tillsynsvägledning	6
Ansvar för tillsynsvägledning	7
Miljösamverkan Sverige	8
Regional miljösamverkan	8
Miljösamverkan f	8
Genomförande.....	9
Metod	9
Omfattning och avgränsning	9
Uppföljning och utvärdering	11
Referenser.....	12
Bilagor	13

Sammanfattning

I Länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2009 anges att länsstyrelserna ska ta fram tillsynsvägledningsplaner och genom tillsynsvägledning förbättra förutsättningarna för det operativa tillsynsarbetet hos kommunerna. Arbetet med tillsynsvägledning ska bland annat ske genom regional miljösamverkan. Vidare ska länsstyrelserna efter samråd med kommunerna bidra till genomförandet av Naturvårdsverkets vägledningsplan. Motsvarande uppdrag återfanns i 2008 års regleringsbrev, vilket innebär att föreliggande tillsynsvägledningsplan är den andra i sitt slag.

Naturvårdsverket har på uppdrag av Tillsyns- och föreskriftsrådet låtit utvärdera länens tillsynsvägledningsplaner för år 2009. Utvärderingen som bör ses som en förstudie finns publicerad i Naturvårdsverkets rapport 5970¹. Länsstyrelsen har med anledningen av förstudien resultat valt att revidera delar av sin tillsynsvägledningsplan för åren 2010-2013.

Föreliggande tillsynsvägledningsplan är framtagen av personal inom Naturavdelningen, Landsbygdsavdelningen samt Miljö- och samhällsbyggnadsavdelningen och tydliggör de tillsynsvägläsnande aktiviteter som Länsstyrelsen planerar för under åren 2010-2013. Planen utgår från Länsstyrelsens nuvarande resurser för tillsynsvägledning med fokus på år 2010. Aktivitetsplanen kommer att revideras årligen.

¹ Länsstyrelsens fleråriga tillsynsvägläsningsplan. Naturvårdsverkets rapport 5970, juni 2009

Tillsynsvägledningsplan för Länsstyrelsen i Jönköpings län

Bakgrund

I Länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2009 anges att länsstyrelserna ska ta fram tillsynsvägledningsplaner och genom tillsynsvägledning förbättra förutsättningarna för det operativa tillsynsarbetet hos kommunerna. Arbetet med tillsynsvägledning ska bland annat ske genom regional miljösamverkan. Vidare ska länsstyrelserna efter samråd med kommunerna bidra till genomförandet av Naturvårdsverkets vägledningsplan. Motsvarande uppdrag återfanns i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2008.

Gällande den centrala tillsynsvägledning har Naturvårdsverket, Socialstyrelsen, Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen och Läkemedelsverket tagit fram tillsynsvägledningsplaner. På sikt förväntas samtliga myndigheter med tillsynsvägledningsansvar enligt miljöbalken få i uppdrag att ta fram planer för sitt långsiktiga vägledningsarbete. Myndigheternas tillsynsvägledningsplaner och information om nationella tillsynskampanjer finns samlade på Tillsyns- och föreskriftsrådets webbplats www.tofr.info under Tillsynsvägledning.

Tillsynsvägledning

Tillsynens övergripande mål är att säkerställa att miljöbalkens mål om hållbar utveckling och lagefterlevnad kan uppnås. Tillsynsvägledning ska främja en effektiv och likvärdig operativ tillsyn och en rättssäker tillämpning. Den ska vidare stödja de operativa tillsynsmyndigheterna och bedrivas regelbundet och systematiskt.

Tillsynsvägledning definieras enligt 3 § förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken som ”sådan tillsyn som består i utvärdering, uppföljning och samordning av den operativa tillsynen samt råd och stöd till de operativa tillsynsmyndigheterna”.

- Med uppföljning avses att värderingsfritt samla in och registrera data. Detta sker bland annat genom enkäter på nationell nivå eller kommunbesök på regional nivå. Information om arbetssätt, dokumentation och planerade åtgärder samlas in.
- Med utvärdering avses att beskriva, förklara och värdera och föreslå åtgärder utifrån systematiskt insamlade data. Utifrån de uppgifter som samlas in görs en bedömning av graden av överensstämmelse mellan lagstiftning och det sätt som den operativa tillsynsmyndigheten genomför sitt uppdrag. Resultatet kan användas för att utveckla och främja tillsynen och tillsynsvägledningen.
- Med samordning avses tillsynsprojekt, nätverk, handläggarträffar, samverkansgrupper och övrig organisering av tillsynen och handläggarna på kommunerna på regional nivå. Syftet är att verka för en så effektiv och likvärdig tillsyn som möjligt.
- Med stöd och råd avses skriftlig och muntlig vägledning när det gäller tillämpningen av miljöbalken i tillsynen.

Tillsyns- och föreskriftsrådet har i samband med 2007 års utvärdering av tillsynsvägledningen² formulerat kriterier för god tillsynsvägledning. Tillsyns- och föreskriftsrådet har under år 2008 tagit fram en broschyr ”Tillsynsvägledning enligt miljöbalken – beskrivning och goda egenskaper”, som presenterar fem kvalitetsegenskaper - planerad, koordinerad, tydlig, kommunikativ och tillgänglig, som rådet anser beskriver god tillsynsvägledning.

ANSVAR FÖR TILLSYNSVÄGLEDNING

Ansvar för tillsynsvägledning inom miljöbalkens tillämpningsområde på nationell nivå delas av 14 centrala myndigheter. Fördelningen av ansvaret mellan myndigheterna framgår av 13 § förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken. De centrala myndigheterna ansvarar för att tillsynen bedrivs ändamålsenligt både med avseende på lokala, regionala och nationella förhållanden. De centrala myndigheternas uppdrag gentemot operativa tillsynsmyndigheter och regionala tillsynsvägläsnande myndigheter varierar.

Länsstyrelserna ansvarar för den regionala tillsynsvägläsnningen inom miljöbalkens område³ med undantag för den tillsyn som utövas av Generalläkaren eller Skogsstyrelsen. Länsstyrelsen förväntas även tillsynsvägleda kommunerna inom områden där länsstyrelsen inte har någon egen operativ tillsyn. Varje länsstyrelse tillsynsvägläsnar efter egna prioriteringar, budgetförutsättningar och arbetssätt.

Länsstyrelserna har i många fall samma tillsynsvägläsnande ansvar gentemot kommunerna som de centrala myndigheterna har. Varken lagstiftningen eller regleringsbrev klargör gränsdragningen mellan länsstyrelsernas och de centrala myndigheternas tillsynsvägläsnning. Enligt 15 § ska emellertid de myndigheter som har tillsynsvägläsningsansvar aktivt arbeta för samordning och samverkan när det gäller informationsförsörjning inom respektive ansvarsområde.

Inom Länsstyrelsen i Jönköpings län fördelar sig tillsynsvägläsningsansvaret enligt följande:

Miljö- och samhällsbyggnadsavdelningen

- Miljöfarlig verksamhet
- Vattenskydd
- Avfall och producentansvar
- Kemiska produkter och biotekniska organismer
- Förorenade områden
- Miljöriskområden
- Kulturresevat

² Utvärdering av tillsynsvägläsnning avseende miljöbalken. Tillsyns- och föreskriftsrådet, december 2007

³ Länsstyrelsen har även ett vägläsnande ansvar inom t.ex. livsmedelslagen, djurskyddslagen och plan- och bygglagen.

Naturavdelningen

- Vattenverksamhet
- Skydd av djur och växter
- Skyddade områden
- Strandskydd
- Miljökvalitetsnormer
- Allmän naturtillsyn

Landsbygdsavdelningen

- Miljöskydd inom lantbruket
- Kemiska produkter inom lantbruket

Miljösamverkan Sverige

Miljösamverkan Sverige är ett samarbetsprojekt mellan länsstyrelserna, Naturvårdsverket och Socialstyrelsen som syftar till att öka samsynen mellan länsstyrelserna och ge en mer enhetlig hantering av tillsynsfrågor. Projektet utgår från en bred bas, det vill säga utgångspunkten är att åstadkomma effektiva samverkansformer inom stora delar av miljöbalkens område. Målet är att bredda samarbetet till att även omfatta Kemikalieinspektionen och Jordbruksverket. Alla Länsstyrelser kan påverka innehållet i verksamhetsplanen genom att ge förslag på vilka delprojekt som bör ingå. Styrgruppen för Miljösamverkan Sverige gör sedan en sammanvägning och presenterar ett förslag till verksamhetsplan för länsråden vid länsstyrelserna som ytterst är de som fattar beslut om innehållet.

Miljösamverkan Sverige har inom ramen för projekt Tillsynsvägledning tagit fram en rapport om planering och utveckling av den regionala tillsynsvägledningen⁴. Rapporten finns att tillgå på Miljösamverkans Sveriges webbplats www.miljosamverkansverige.se.

Regional miljösamverkan

Regional miljösamverkan sker för närvarande på nio platser i landet: Västra Götaland, Sydost (Kalmar), Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Skåne, Stockholm, Värmland och Halland.

Information om respektive regional miljösamverkan finns att tillgå på webbplatsen http://www.miljosamverkan.se/vgrtemplates/PageWithoutMenues_50631.aspx

MILJÖSAMVERKAN F

I Jönköpings län sker regional miljösamverkan genom *Miljösamverkan f*, som finansieras av kommunerna i Jönköpings län (ej Aneby kommun), Länsstyrelsen och Regionförbundet i Jönköpings län. En styrgrupp bestående av tre kommunrepresentanter och en representant från Länsstyrelsen tar beslut om den årliga verksamhetsplanen, som i stora delar utgår från kommunernas önskemål om samverkan och vägledning inom miljö- och hälsoskyddsområdet. *Miljösamverkan f* har tillgång till en projektledare om 100 %. Projektledaren är anställd

⁴ Regional tillsynsvägledning. Planering och utveckling. Juni 2008

av Vetlanda kommun, men är lokaliserad till såväl Vetlanda kommun, Regionförbundet som Länsstyrelsen.

Information om genomförda, pågående och planerade projekt inom Miljösamverkan finns på webbplatsen: www.miljosamverkanf.se.

Delar av Länsstyrelsens tillsynsvägledning sker i nära samarbete med *Miljösamverkan f*. Detta gäller främst genomförandet av olika utbildningar och handläggarträffar, framtagande av informationsmaterial samt samverkan kring en effektivare hantering av miljöbrott. Vilka aktiviteter som sker i samverkan med *Miljösamverkan f* framgår av aktivitetsplanen.

Genomförande

Länsstyrelsens tillsynsvägledningsplan med tillhörande aktivitetsplan (bifogas) har utarbetats av representanter för Länsstyrelsens funktioner Miljöskydd, Förorenade områden, Naturtillsyn, Områdesskötsel och Lantbruksrådgivning.

Metod

Inför upprättade av Länsstyrelsens regionala tillsynsvägledningsplan har kommunerna i Jönköpings län erbjudits möjlighet att framföra sina behov av tillsynsvägledning. Föreslagna aktiviteter och prioriteringar avseende genomförandet har sammanställts och ligger tillsammans med Länsstyrelsens egna prioriteringar till grund för föreliggande tillsynsvägledningsplan (bilaga 2).

Länsstyrelsens prioriteringar utgår från aktuell lagstiftning (nya lagar, större ändringar), angelägna miljömålsåtgärder i regionala åtgärdsprogram samt påvisade brister från kommunbesök, överklagningsärenden och handläggarträffar. Nedprioriterade aktiviteter beror vanligtvis på att någon av de centrala myndigheternas tillsynsvägledningsplaner täcker in kommunernas behov, att *Miljösamverkan f* avser genomföra motsvarande aktivitet eller att Länsstyrelsens resurser för tillsynsvägledning inte räcker till.

Inför antagande av 2009-2012 års tillsynsvägledningsplan skickades planen på remiss till kommunernas miljö- och hälsoskyddskontor. Detta för att bereda kommunerna möjlighet att inkomma med synpunkter på Länsstyrelsens prioriteringar. Motsvarande remissförfarande har inte genomförts inför antagandet av 2010-2013 års tillsynsvägledningsplan där emot har aktivitetsplanen presenterats för länets miljöchefer den 8 oktober 2009.

Omfattning och avgränsning

Tillsynsvägledningsplanen upptar Länsstyrelsens tillsynsvägledning enligt miljöbalken. Tillsynsvägledning enligt livsmedelslagen, smittskyddslagen, lag om skydd mot olyckor etc. ingår inte i planen.

Den regionala tillsynsvägledningen sker med hänsyn till Länsstyrelsens nuvarande resurser. Det innebär att tillsynsvägledning inte alltid är möjlig att prioritera i den utsträckning som kommunerna efterfrågar. Den allmänna bedömningen är att den regionala tillsynsvägledningen har förbättrats sedan miljöbalkens införande 1999, såväl kvantitativt som kvalitativt.

Under de senaste fem åren har Länsstyrelsens resurser för tillsynsvägledning ökat från knappt 800 timmar till 900-1000 timmar per år, vilket motsvarar en årsanställd.

Nedan redovisas ett utdrag ur länsstyrelsens årsredovisning för åren 2004 - 2008 (antal timmar).

ÅR	5030	5031	5032	5033	5034	5035	5036	5037	Summa
2004	1	61,35	4	2			666,65	59,55	794
2005		108,8	2,5	3	6,75		441,45	271	834
2006	1,5	196,43	6,85		56	11,48	338,39	345,8	956
2007	18	372,73	51		11,16	13,75	437,92	186,76	1091
2008	89,85	186,38	26			12	406,23	209,92	930

Tillsynsvägledningsplanen upptar samordnade tillsynsprojekt, stöd och råd, utbildning, handläggartäffar, uppföljning och utvärdering samt åtalssamverkan. I de fall planerade Länsstyrelsens aktiviteter sammanfaller med projekt inom *Miljösamverkan* framgår det av tillsynsvägledningsplanen. Likaså framgår mål och syfte med respektive aktivitet samt aktivitetens koppling till miljömål och eventuella åtgärdsprogram. Av aktivitetsplanen framgår även vilken funktion/avdelning som ansvarar för genomförandet av respektive aktivitet och, om möjligt, när under året aktiviteten planeras ske.

Utöver riktade aktiviteter enligt föreliggande tillsynsvägledningsplan ger Länsstyrelsen löpande stöd och råd via telefon och e-post. Vidare bevakar Länsstyrelsen de frågor och svar som publiceras via Forum, dvs *Miljösamverkan* f.s chat-sida på www.miljosamverkanf.se. Särskilt angelägna frågeställningar och problem besvaras via Forum eller genom direkta informationsutskick. Sådan tillsynsvägledning, som bedöms kunna komma andra län till del, publiceras på Länsstyrelsens webbplats www.lansstyrelsen.se/jonkoping,

Stöd och råd till kommunerna i egenskap av operativ tillsynsmyndighet över kommunala naturreservat utgör tillsynsvägledning och ingår i denna plan. Information och rådgivning om skötsel till kommunerna i egenskap av förvaltare av skyddade områden (t.ex. naturreservat) ingår däremot i Länsstyrelsens tillsynsplan. Då ingen kommun utövar tillsyn över vattenverksamhet, strandskydd, biotopskydd, Natura 2000 etc. ingår inte dessa områden i denna plan. Information och rådgivning i frågor om vattenverksamhet, markavvattnings, strandskydd, biotopskydd, Natura 2000, terrängkörning etc. till kommunerna i egenskap av verksamhetsutövare och markägare kan ingå i Länsstyrelsens tillsynsplan såsom förebyggande tillsyn.

Uppföljning och utvärdering

Föreliggande tillsynsvägledningsplanen avser åren 2010-2013. Länsstyrelsen har avsiktligt valt att fokusera tillsynsaktiviteter år 2010 . Detta för att det ska finnas utrymme för att planera in nya aktiviteter inför kommande år. Aktiviteter som för närvarande inte kan förutses.

För att tillsynsvägledningsplanen ska utgöra ett levande dokument avser Länsstyrelsen att genomföra en årlig översyn och revidering av planen inför varje nytt verksamhetsår. Revidering av aktivitetsplanen sker med hänsyn till de centrala myndigheternas tillsynsvägledningsplaner, förväntade lagändringar och antagna åtgärdsprogram inom miljömål och vattenförvaltning samt med hänsyn till *Miljösamverkan* f:s verksamhetsplan. Om möjligt kommer revideringen att ske i början av hösten för att underlätta kommunernas verksamhetsplanering.

Referenser

Tillsyns- och föreskriftsrådets webbplats www.tofr.info

Utvärdering av tillsynsvägledning avseende miljöbalken. Tillsyns- och föreskriftsrådet, december 2007.

Broschyr: Tillsynsvägledning enligt miljöbalken – beskrivning och goda egenskaper. Tillsyns- och föreskriftsrådet, oktober 2008.

Regional tillsynsvägledning. Planering och utveckling. Juni 2008

Länsstyrelsens fleråriga tillsynsvägledningssplan. Naturvårdsverkets rapport 5970, juni 2009

Miljösamverkans Sveriges webbplats www.miljosamverkansverige.se

Miljösamverkan f.s webbplats www.miljosamverkanf.se

Bilagor

1. Aktivitetsplan för Länsstyrelsens tillsynsvägläddande insatser åren 2010-2013
2. Sammanställning över kommunernas behov av tillsynsvägläddning 2009-2012 (reviderad inför verksamhetsår 2010)

Bilaga 1

TVL-plan: Aktivitetstabell

Aktiviteter 2010

AKTIVITET (beskrivning av vad som ska göras)	SYFTE	MÅL	TID FÖR GENOMFÖRANDE	ANSVAR	SAMVERKAN	BERÖRDA MILJÖMÅL (delmål och åtgärdsprogram)
Samordnade tillsynsprojekt						
Egenkontroll i flerfamiljsfastigheter, Nationell tillsynskampanj (SoS)	att öka kunskapen om kraven på egenkontroll hos fastighetsägare	att förhindra olägenheter för människors hälsa	enligt Socialstyrelsens projektplan	Miljöskydd	Socialstyrelsen och Miljösamverkan f	God bebyggd miljö
Enskilda avlopp, Nationell tillsynskampanj (NV)	att öka kunskapen om enskilda avlopp och avloppsteknik hos fastighetsägare	att förhindra övergödning och smittspridning pga bristfälliga avlopp	enligt Naturvårdsverkets projektplan	Miljöskydd	Naturvårdsverket och Miljösamverkan f	Ingen övergödning
Kemiska produkter i detaljhandeln, Nationell tillsynskampanj (Kemi)	att öka kunskapen om gällande klassificerings- och märkningsregler avseende kemiska produkter hos försäljare och leverantörer	att förhindra försäljning av otillåtna eller felmärkta kemiska produkter till konsument	enligt Kemikalieinspektionens projektplan	Miljöskydd	Kemikalieinspektionen och Miljösamverkan f	Gifrfri miljö
Cisterner i vattenskyddsområden, Regional tillsynskampanj (Msf)	att öka inventera cisterner inom vattenskyddsområden och informera fastighetsägare om erforderliga skyddsåtgärder	att förhindra utsläpp av petroleumprodukter till yt- och grundvatten		Miljöskydd	Miljösamverkan f	Grundvatten av god kvalitet och Levande sjöar och vattendrag

Inventering av pågående miljöfarliga verksamheter - MIFO fas 2	att öka antalet översiktliga miljötekniska undersökningar bland prioriterade objekt och att åstadkomma gemensamma bedömningskriterier.	att skapa förutsättningar för en Giffri miljö och att nå antagna regionala miljömål samt att höja kompetensen hos berörda handläggare, att minska antalet lungcancerfall pga radon	Uppstart av projekt under våren	Företrade områden		Giffri miljö
Regional tillsynskampanj radon	att öka kunskapen om radon hos boende, fastighetsägare och mäklare samt att öka antalet radonsanerade fastigheter		enligt projektplan	Samhällsbyggnad och Miljöskydd	Miljösamverkan f	God bebyggd miljö
Stöd och råd						
Ta fram en mall om föreläggande av översiktliga undersökningar - MIFO fas 2	att åstadkomma gemensamma bedömningskriterier och en likartad bedömning vid tillsyn	att höja kompetensen hos berörda handläggare	våren	Företrade områden		Giffri miljö
Inventering av pågående miljöfarliga verksamheter - MIFO fas 1	att öka antalet inventerade objekt hos kommunerna inom prioriterade branscher och att åstadkomma gemensamma bedömningskriterier	att skapa förutsättningar för en Giffri miljö och att nå antagna regionala miljömål	löpande	Företrade områden		Giffri miljö
Skicka uppdaterad lista på gällande behörigheter för användning av växtskyddsmedel till kommunernas miljökontor	att underlätta för kommunerna i deras tillsynsarbete	att skapa förutsättningar för en Giffri miljö och att nå antagna regionala miljömål	april	Lantbruksrådgivning		Giffri miljö, Ingen övergödning, Rikt odlingslandskap
Lantbruksrådgivning, Skicka Förvetet till kommunernas miljökontor	att sprida information om aktuella frågeställningar, ny lagstiftning etc. inom lantbruksområdet	att höja kompetensen hos berörda handläggare	4 gg/år	Lantbruksrådgivning		Giffri miljö, Ingen övergödning, Rikt odlingslandskap

Information kring bildande och skötsel av naturreservat	att agera bollplank vid bildande och skötsel av kommunala reservat, uppdatering av skötselplaner och medverkan i skötselråd (Strömsberg)		löpande	Områdesskydd och Områdesskötsel		Rikt odlingslandskap, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vatten-drag, Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv
Ta fram informationsmaterial om rivningsavfall	att öka materialåtervinning och materialåtervändning samt öka utsortering av farligt avfall	att skapa förutsättningar för ett resurssnålt och giftfritt kretslopp	våren	Miljöskydd		God bebyggd miljö, Giffri miljö, Säker strålmiljö, Skyddande ozonskikt
Utbildning						
Utbildning om miljö kvalitetsnormer för vatten	att informera om betydelsen av Vattenmyndigheternas antagna åtgärdsprogram och förvaltningsplaner för länets vattenförekoster	att förbättra länets vattenstatus och att åstadkomma en likartad bedömning vid tillsyn och prövning		Vattenfunktionen		Levande sjöar och vattendrag
Utbildning om miljö kvalitetsnormer för luft	att informera om luftkvalitet i utomhusluft med anledning av ny förordning om samordnad kontroll av MKN i utomhusluft (MIKSA-förordningen)	att förbättra länets luftkvalitet och åstadkomma en likartad bedömning vid tillsyn och prövning		Vattenfunktionen		Frisk luft
Tillsyn fjärrvärmeverk, Utbildning om tillsyn av större energianläggningar	att öka kunskapen om fjärrvärmeverk och förbränningsteknik med anledning av att gränsen för tillståndsplikt höjts	att åstadkomma en likartad bedömning vid tillsyn	delprojekt inom VP för Miljösamverkan f	Miljöskydd		Frisk luft
Energitillsyn	att öka kunskapen om hur man tillsynar energifrågor inom miljöfarlig verksamhet med fokus på gjuterier	att åstadkomma en likartad bedömning vid tillsyn	delprojekt inom VP för Miljösamverkan f	Miljöskydd		Begränsad klimatpåverkan
Utbildning i ansvarsregler ang förorenade områden för kommunala nämnder.	att öka ansvariga politikers kunskap om regelverket kring förorenade områden.		6 kommunala nämnder utspritt under året	Förorenade områden		Giffri miljö

Utbildning i riskbedömning av förorenade områden, t.ex. med avseende på tri						Förorenade områden		Giffri miljö
Utbildning om tillsyn av strandskyddet.	Att öka kommunernas kunskap om tillsynen över strandskyddet	att öka lag- efterlevnaden när det gäller strandskydds- lagstiftningen	Under året	Naturtillsyn				Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt växt- och djurliv
Bekämpningsmedel	Att öka kompetensen inom tillsyn av bekämpningsmedel	att öka lag- efterlevnaden när det gäller strandskydds- lagstiftningen	mars	Lantbruksrådgivning				Giffri miljö, Rikt odlingslandskap
REACH, Utbildning om ny lagstiftning	att informera om REACH- förordningen och utpekade tillsyns-myndigheters ansvar	att höja kompetensen hos berörda handläggare och att åstadkomma en likartad bedömning vid tillsyn	våren	Miljöskydd				Giffri miljö, Jämför åtgärderna 8 och 10 i Luftens och hälsans år
Handläggarträffar								
Anordna handläggarträff för miljöskydds-inspektörer	att informera om aktuella frågeställningar, ny lagstiftning, praxis etc.		våren	Miljöskydd , sker delvis tillsammans med <i>Miljösamverkan f</i>				Giffri miljö, Frisk luft, Ingen övergödning, Skyddande ozonskikt, God bebyggd miljö etc.
Anordna handläggarträff för handläggare inom förorenade områden	att informera om aktuella frågeställningar, ny praxis etc.		andra kvartalet	Förorenade områden				Giffri miljö
Anordna handläggarträff för miljöskydds-inspektörer med ansvar för lantbrukstillsyn	att informera om aktuella frågeställningar, ny lagstiftning, praxis etc.	enhetlig bedömning i länet av frågor som rör lantbrukets miljöpåverkan	vår, utgör en del i miljöskyddsinspek- törsträffen	Lantbruksrådgivning , sker tillsammans med Miljösamverkan f				Ingen övergödning, Giffri miljö, Rikt odlingslandskap

Anordna länsnaturkonferens för naturvårdshandläggare	att informera om nya reservat, aktuella händelser, ny lagstiftning och tolkning av föreskrifter. Tillfälle att ställa frågor och få vägledning.	att öka samarbetet mellan Länsstyrelsens naturvårdshandläggare och kommunens reservatansvariga	1 ggr/år	Områdesskydd	Rikt odlingslandskap, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vatten-drag, Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv
Uppföljning och utvärdering					
Kommunbesök, Uppföljning och utvärdering inom hälsoskydd	att följa upp kommunernas operativa tillsyn inom hälsoskydd enligt Socialstyrelsens metodstöd	att förbättra rättstillämpningen i länet	enligt projektplan	Miljöskydd	God bebyggd miljö, god folkhälsa
Följa upp antalet tillsynsändan inom strandskyddet för respektive kommun	Säkerställa att tillsyn bedrivs i respektive kommun samt att följa upp kvalitén i tillsynen	att öka lagefterlevnaden när det gäller strandskyddslagstiftningen	December	Naturtillsyn	Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt växt- och djurliv
Kommunbesök, Uppföljning och utvärdering inom förorenade områden	att följa upp kommunernas operativa tillsyn och arbete med ansvarsutredningar inom prioriterade förorenade områden	att förbättra rättstillämpningen i länet	6 kommuner våren och 6 kommuner hösten, ex. halvdag	Förorenade områden	Giffri miljö
Åklagarsamverkan					
Miljöbrottsamverkan, Anordna ett seminarium om miljöbrott	Hur skulle vi gjort annorlunda? – genomgång av olika brottsutredningar och deras utfall	att öka antalet fällande domar	våren	Avd.C Miljö- och samhällsbyggnad	
Miljöbrottsamverkan, Träffar med samverkansgruppen	att hålla regelbundna träffar mellan Polis, Åklagare, Länsstyrelsen och kommunerna (representerade av Miljösamverkan f)	lära känna varandras verksamhet	4 ggr/år	Samverkansgruppen	
Miljöbrottsamverkan, Ajourhålla länets miljöbrottspärm	att ajourhålla pärmen med kontaktuppgifter, checklistor, mallar, lästips, domar etc.	att alla handläggare ska ha tillgång till samma information	revideras en ggr/år (höst)	Avd.C Miljö- och samhällsbyggnadsavdelningen	

Övrigt						
Publicera nyhetsbrev	att sprida information om ny lagstiftning, rättsfall, BAT etc via nyhetsbrev: Miljö- och samhällsnytt samt Nytt om natur	att höja kompetensen hos berörda handläggare och verksamhetsutövare	enligt utgivningsplan	<i>berörda funktioner</i>		
Ajourhålla webbarbetsplatsen	att sprida allmän information om miljö- och naturområdet samt tillhandahålla blanketter, checklistor, länkar etc.	att höja kompetensen hos berörda handläggare och verksamhetsutövare	löpande, revidering 2 ggr/år	<i>berörda funktioner</i>		
Bevaka inlägg på Forum	att ge tillsynsvägledning och sprida information	att höja kompetensen hos berörda handläggare	löpande	<i>berörda funktioner</i>		

Bilaga 2

TVL-plan: Önskelista aktiviteter 2009-2012

AKTIVITET	BESKRIVNING AV AKTIVITETEN	TYP AV TVL (stöd/råd, samordning, uppföljning/utvärdering)	AKTIVITETS-START	AKTIVITETS-LÄNGD	KOMMUNERNAS PRIORITERING (1-mkt angeläget, 2-angeläget, 3-vore bra, går att avvakta)	LÄNSSTYRELSENS PRIORITERING	LÄNSSTYRELSENS KOMMENTAR
Allmän naturvård, områdesskydd, artskydd 7-8 kap. MB							
Natura 2000	Klara besked om vad som ska göras i Natura 2000-prövas. Exempel-lista för var gränsen för prövning går. Rutin för remissförfarande. Vägledning kring beslut som kan påverka ett område som ingår i Natura 2000 Hur särskilt bevaka att en gynnsam bevarandestatus upprätthålls för de livsmiljöer och arter som behöver skyddas inom området? Hur ska aktiviteter som kan påverka området behandlas? Länsstyrelsen bedömer påverkan, men kommunen behöver kunskap om möjlig påverkan som angränsande avloppshantering, avverkning distans till området vid olika aktiviteter och väg- och ledningsdraineringar.	Stöd/råd	2008/2009		1		Frågan lyfts på kommande naturvårdskonferens

12:6 samråd	Klargöra och statuera exempel när 12:6-samråd ska ske. Viktigt med mer vägledning då vi ofta får förfrågningar om vad som gäller. Hur ska bestämmelserna tolkas?	Stöd/råd	2008/2009		1	3	Information finns på Länsstyrelsens hemsida under "Naturvård/tillstånd, dispenser och samråd". Naturvårdsverket har även gett ut en handbok om 12:6 samråd
Strandskydd	Vad är ok att göra inom strandskyddsområdet utan dispens? När krävs dispens för brygga, däck, utfyllnad med mera? Finns någon nedre gräns? Exempel behövs!	Stöd/råd			2	2	Strandskydds-konferens för kommunerna genomfördes 2009-09-17. Naturvårdsverket ska anordna utbildningar för kommunerna om de nya strandskyddsreglerna
Strandskydd	Stöd och samordning av kommunernas tillsyn av strandskyddet	Stöd/råd Samordning				1	Länsstyrelsen planerar ett utbildningstillfälle för kommunerna om strandskyddstillsyn. Vidare planerar Länsstyrelsen att följa upp kommunernas tillsynsaktiviteter under kommande år
Biotopskydd	Vad är biotopskyddat? Viktigt med mer vägledning då vi ofta får förfrågningar om vad som gäller. Hur ska bestämmelserna tolkas?	Stöd/råd			2	3	Information finns på Länsstyrelsens hemsida under "Naturvård/skyddad natur/övriga skyddsformer".

Naturresevat - kommunala naturresevat	Hur bedrivs kommunens tillsyn över "egna" resevat? Utbildning för tillsyn i kommunala resevat är önskvärd. Råd för bildande av kommunala resevat, avgränsning, föreskriftsinnehåll m.m. skulle vara intressant. Hur långt sträcker sig kommunens respektive länsstyrelsens ansvar då som i Jönköpings fall ett antal statliga resevat förvaltas av kommunen?	Uppföljning/ utvärdering			3	3	Bildande av naturresevat ingår inte tillsynsvägledning. Länsstyrelsen prioriterar inte tillsyn av naturresevat under den aktuella perioden utan fokuserar på strandskyddstillsynen
Naturresevat - tillsyn	Vad ingår i tillsynen av naturresevat?	Stöd/råd			3	3	se ovan
Naturresevat – dispenser/tillstånd	Vad får man göra inom ett resevat och vad är det som styr vad man får göra?	Stöd/råd			3	3	se ovan
Vattenskyddsområden	Initierande av länsövergripande projekt avseende tillsyn av vattenskyddsområden. Tillsynsvägledning vad gäller vattenskyddsområden och dagvatten är en viktig fråga inom naturvård och bör prioriteras.	Stöd/råd Samordning				1	Länsstyrelsen avser delta i Miljösamverkan f.s projekt om oljecisterner inom vattenskyddsområden
Idrottsvenemang i naturen	Vad gäller beträffande slitagetillstånd m.m? Vad (arrangemang, aktiviteter etc) kan tillåtas i naturen utan tillstånd/anmälan?	Stöd/råd			1	3	Information finns på Länsstyrelsens hemsida under "Naturvård/tillstånd, dispenser och samråd".

Miljöfarlig verksamhet 9 kap. MB							
Skjutbanor, sanering	Vad kan tillsynsmyndigheten kräva? Vad gör vi med alla gamla "halvt" nerlagda banor som saknar pengar för åtgärder? Framtagande av policy/riktlinjer	Stöd/råd, Samordning	2010		1	3	För närvarande inte med i Länsstyrelsens TVL-planering
Medelstora avlopp 25-200 på	Rimliga reningskrav och andra villkor? Krav på förstgångsbesiktning etc? Framtagande av policy	Stöd/råd, Samordning	2010		1	3	För närvarande inte med i Länsstyrelsens TVL-planering
Oljeavskiljare	Vad kräver länsstyrelsen? Vad bör kommunen kräva? Gemensamma bedömnings-kriterier	Stöd/råd, Samordning	2010		1	3	Miljösamverkan kör ett seminarium med tillsyn i fält gällande fordonsvättar och oljeavskiljare hösten 2009
Anslutningspolicy	Ställ krav på att alla VA-ansvariga/huvudmän ska ha en anslutningspolicy!				1	2	Upptaget som ett åtgärdsförslag i miljömålsarbetet Vattenets miljösmål. Avvakta fastställande av åtgärdsprogram
Utsläpp av processavloppsvatten till kommunalt spillvattennät eller recipient	Ta fram länsgemensamma riktlinjer för utsläpp till KARV eller recipient! Vilka mängder är rimliga? Vad är farligt – vad är ok för olika ämnen? Generellt behov av kunskaper om vattenkemi, bakgrundshalter etc	Stöd/råd	Så snart som möjligt		1	2	kommer eventuellt att ingå i åtgärdsarbetet inom vattenförvaltningen eller vattnets miljösmål.

Dagvatten	Seminarium om dagvatten, dagvattenpolicy Samsynsdiskussion för gemensam bedömning av anmälan av dagvatten (hur ska vi handlägga anmälan, vilka alternativ finns, vad ska man tänka på m.m.)	Stöd/råd, Samordning	Så snart som möjligt		1	2	kommer eventuellt att ingå i åtgärdsarbetet inom vattenförvaltningen eller vattnets miljömål.
Dagvatten	Svenskt vattens ersättare till M20 (P95)	Stöd/råd, Samordning	2010			3	Ingår ej i TVL-plan
Täkt	Vägledning kring tillsyn och handläggning av täkter och husbehovstäckter. Kommunens ansvar inom naturvård medan miljöförvaltningen ansvarar för miljötillsyn i täkter. Den planerade utbildningen på en dag ska ske så snart som möjligt, helst 2008, eftersom lagstiftningen ändrats ganska radikalt det senaste året.	Stöd/råd, Samordning	2009	8 timmar	1	3	Ingick i TVL-plan 2009
Branschtillsyn	Utbildning med inriktning på tillsyn, särskilda önskemål när det gäller yrkehandlare, täkter och avfallsanläggningar men även generellt för alla branscher, mellanlagring FA	Stöd/råd, Samordning	2010	8 timmar		1	Aktuella frågor lyfts under handläggartärfar
Buller /trafikbuller	Vägledning kring tillsyn och handläggning av buller och vibrationer Framtagande av gemensamma bedömningsgrunder för externt industribuller	Stöd/råd Samordning			1	3	Ingick i TVL-plan 2009 gällande täkter. I övrigt avvaktar Lst Naturvårdsverkets nya allmänna råd

Villkor i tillstånd – anmälan	Vad kräva? Gemensamma grunder för villkor? Branschspecifika villkor?	Stöd/råd Samordning	2008/2009		1	2	Kan lyftas vid handläggartärf miljöskydd
Fjärrvärmeanläggningar		Stöd/råd Samordning	2008	8 tim	2	1	Länsstyrelsen avser delta i Miljösamverkan f.s projekt om tillsyn förbränningsanläggningar 2010
Miljöskyddet inom lantbruket	Kurs Hur hanterar vi det i fortsättningen?	Stöd/råd Samordning	2010	8 tim	1	1	Ingår i TVL-plan 2010
Energi	Vägledning kring energifrågor i tillsynen på företag, granskning av energiplaner	Stöd/råd Samordning	2010			1	Ingår i TVL-plan 2010 och i Miljösamverkan f.s verksamhetsplan 2010
Hantering av avfall inom verkstadsindustrin	Framtagande av länsövergripande policy avseende hantering av olika avfallsslag inom verkstadsindustrin	Stöd/råd Samordning	2010		1	3	Ingår ej i TVL-plan
Golvskurvatten	Framtagande av länsövergripande policy avseende utsläppsvärden för golvskurvatten från olika typer av verksamheter	Stöd/råd Samordning	2010		1	3	Ingår ej i TVL-plan
Konkurser		Stöd/råd Samordning	2010			2	kan ingå under handläggartärf miljöskydd/förerenade områden
Förerenade områden 10 kap. MB							
Förerenad mark	Bedömningsgrunder i enskilda fall		2008/2009		1	2	Om vägledning sker i enskilda fall måste den vara allmänt hållen. Enligt Länsstyrelsens uppfattning sker sådan vägledning redan idag.

	MIFO-stöd/utvärdering							2	Stöd och råd för utvärdering av MIFO-klassningar av pågående verksamheter ges löpande, se aktivitet under Stöd och råd 2010.
	Nya generella riktvärdena							1	Utbildning i det nya vägledningsmaterial planeras för 2011 förutsatt att Miljösamverkan Sverige startar det föreslagna utbildningsprojektet.
Skjutbanor	Bedömningskriterier för när sanering av gamla skjutbanor ska ske respektive hur de som ej ska saneras ska hanteras med avseende på riskerna vid annan markanvändning	Stöd/råd, Samordning					1	3	Skjutbanor är inte en prioriterad bransch enligt Naturvårdsverkets branschlista (april 2004). Civila skjutbanor tillhör branschklass 3 varav endast banor för lerduveskytte ska inventeras enligt MIFO.
Vattenverksamhet 11 kap. MB									
Tillstånd/anmälan till vattenverksamhet	Information om bestämmelserna. Vem har tillsynsansvar när det gäller vattenverksamhet? När ska anmälan/-tillståndsprövning ske? Till vem? Informationsbehov inom Miljö- och hälsoskydd och Tekniska förvaltningen	Stöd/råd	2 tim	2009			2	3	Information finns på Länsstyrelsens hemsida under "Vattenverksamhet". Vidare finns det en handbok för vattenverksamhet som går att ladda ned från Naturvårdsverkets hemsida

Markavvattning	Information om bestämmelserna	Stöd/råd				2	3	Information finns på Länsstyrelsens hemsida under "Vattenverksamhet". Vidare finns det en handbok för markavvattning som går att ladda ned från Naturvårdsverkets hemsida
Vattenuttag (grund- och ytvatten)	Information om bestämmelserna	Stöd/råd				2	3	Information finns på Länsstyrelsens hemsida under "Vattenverksamhet". Vidare finns det en handbok för vattenverksamhet som går att ladda ned från Naturvårdsverkets hemsida
Tillsyn av dammanläggningar	Information om bestämmelserna	Stöd/råd				2	3	Information (bl.a. en broschyr om grundläggande egenkontroll av dammanläggningar) finns på Länsstyrelsens hemsida under "Vattenverksamhet"
Kemikalier 14 kap. MB								
Reach	Vad innebär reach för den kommunala tillsynen? Vilka aktiviteter (inventering, information till företag, information om import från tullverket, tillsyn etc) behöver göras? Vad ingår i kommunens tillsyn? Utbildningsinsatser	Stöd/råd	2010	4-8 timmar	1			Ingår i TVL-plan, men länsstyrelsen avvaktar propositionen

Impregnerat virke	Överlåtelse (privat/yrkesmässig) av impregnerat virke. Vägledning kring överlåtelse av slipers via Blocket. Privat användning av impregnerat virke					2	3	Ingår ej i TVL-plan
Bekämpning av granbarkborrar	Behov av gemensam e- postlista. Vem har huvudansvaret för att handlägga anmälningar och ansökningar om bekämpning av granbarkborrar? Vem har tillsynsansvaret? Vad omfattar tillsynen? Kan skogsstyrelsen överlåta ansvaret för att se till att inga granbarksborrefällor hamnar inom vattenskyddsområde?	Snarast	Stöd/råd Samordning		1		3	Ingår ej i TVL-plan
Avfall 15 kap. MB								
Hantering av rivningsmaterial, tegel, betong mm	Bedömningsgrunder. Prövningsnivå – C-objekt?	2010			1		1	ingår som åtgärd i miljömålsarbetet Luften och Hålsans miljömål
Avfallshantering och transport av avfall							3	Ingår ej i TVL-plan
Hantering av asfalt -	Bedömningsgrunder för tjårsfalt						3	Ingår ej i TVL-plan
PCB	Rekommendationer och vägledning kring sanering av byggnader. Hur ska provtagning ske. Hur ska avfallet omhändertas. Rekommendationer kring restprodukter – andrahands- marknaden av fönster	2010			1			Ingår ej i TVL-plan

Producentansvar	Vem är verksamhetsutövare för återvinningstationerna. Efter FTI:s skrivelse sommaren 2007 är det tydligare vem som är VU?	Stöd/råd	2008	2 timmar	1	3	Ingår ej i TVL-plan
Schaktmassor	Vad gäller vid schaktning, andra grävarbeten och vid upplag och användning av massor? Vart ska tillstånd sökas? Vad får man göra utan tillstånd? Hur reglerar lagsiftningen detta? Vad bör tillsynsmyndigheten kräva? Bedömning av föreningens innehåll i schaktmassor Informationsbehov inom Miljö- och hälsoskydd och Tekniska förvaltningen	Stöd/råd Samordning	2008/2009	2-4 tim	2	3	Ingår ej i TVL-plan
Annat							
Information	Information om länsstyrelsens samarbete inom Miljösamverkan Sverige och vad som kommer ut av det (mallar, rutiner, checklista etc)				2	1	redovisas på handläggarträffar och finns tillgängligt via webben www.miljosamverkansveitige.se under rapportbibliotek
Miljökvalitetsnormer	Hur går vi vidare med samordnad mätning?	Samordning			2	2	Länsstyrelsen avvaktar lagändring
Miljökvalitetsnormer	MKN för vatten, ny miljöövervakning				1	1	Naturvårdsverket/Miljösamverkan Sverige kommer att driva ett projekt under 2010

Informationsmöte för tekniska kontoren	Genomgång av viktig lagstiftning som rör deras verksamhet (PCB, köldmedium, hälsoskydd i skolor, brandfarliga varor, bekämpningsmedel, egenkontroll etc) Hur får vi de tekniska förvaltningsarna att förstå att de har ett ansvar för miljöfrågor?	Stöd/råd	2008	1 dag	1		3	Ingår ej i TVL-plan
Vattenförvaltning	Ansvar och finansiering för undersökningar Genomförande av åtgärdsplaner		2010				1	Ingår i TVL-plan
Generellt miljörättsligt								
Nyheter inom miljöbalksområdet	Information och utbildning om nya lagar och förordningar	Stöd/råd	2ggr/år	2 x 8 timmar	1		1	Ingår i Miljö- och samhällsnytt och ges i samband med miljöchefsträffar
Juridisk rådgivning	Genomgång enskilda ärender och prejudicerande domar, t.ex. föreläggande som inte nått någon större framgång vid överprövning. Direktnummer till jurist inom vissa områden. Telefonrådgivning	Uppföljning/ utvärdering	2ggr/år	4 timmar	1		3	Ingår ej i TVL-plan
Uppföljning av rättspraxis	Vilka domar kan anses vara vägledande ur miljömåls-hänseende?	Uppföljning/ utvärdering						Ingår ej i TVL-plan

Miljöbrott	Kommunens naturvårdstjänstemän har en skyldighet att rapportera misstänkta lagbrott enligt miljöbalken inom sitt område. Det kan röra sig om brott mot föreskrifter i naturreservat, brott mot biotopskyddsbestämmelser, förstörelse av forminnen, otillåten dikning, vattenverksamhet utan tillstånd osv. Ser länsstyrelsen det som en uppgift för kommunen att hålla ögonen öppna för – inte leta efter – sådana överträdelser? Prejudicerande domar bör sammanställas.	Stöd/råd	Snarast		1	3	Ingår ej i TVL-plan
Internationellt	Även om det ligger i gränstrakten för tillsynsvägledning bör vi få mer kunskap om hur internationell lagstiftning och avtal påverkar arbetet. Det gäller t.ex. Natura 2000, jordbrukspolitik och övrig EU-lagstiftning, konventioner som Ramsar, CITES, klimat osv.	Stöd/råd			1	3	Ingår ej i TVL-plan
Verktyg och metoder							
Inspektion	Normerande inspektion branschvis, bl.a. miljöskyddstillsyn inom lantbruk, täkter och medelstora avlopp	Samordning	1/år	8 timmar	1	1	kan komma att ingå i kommande kommunbesök

Kvalitet	Delge kommunerna list:s arbete med kvalitetsarbete och framtagande av rutiner	Samordning			1	1	Görs i samband med handläggarträffar och kommunbesök
Miljömålstyrd tillsyn	Tillsynsplanering och behovsanalys	Stöd/råd				2	länsstyrelsen avväktar kommande projekt inom Naturvårdsverket
Miljömålen	Dessa måste genomsyra tillsynen. Mer utbildning om hur de kan användas inom respektive tillsynsområde är önskvärd. En stor andel av miljömålen är kopplade till kultur- och naturvård som biologisk mångfald, skog, vatten, myrmarker, jordbrukslandskap m.m.	Stöd/råd	Snarast		1		Kan lyftas på miljömålstträffar och handläggartträffar